

חינוך לחיים

פרשת בא

"בנערינו נלך" – החדרת ערכי החינוך מילדות.

בפרשה אנו רואים דו שיח בין פרעה למשה ואהרן. פרעה שואל "מי ומי ההולכים" ומוכן אך ורק "לכו נא הגברים ועבדו את ה'" אולם משה רבנו מבהיר לו ברורות כי מבחינתו אין כזה מושג "יציאה לחצאין" או כולם או אף אחד – "בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו.. כי חג ה' לנו" – מה המחלוקת ביניהם?? ההסבר פשוט – כאן טמון ההבדל הגדול בין שיטת החינוך של כלל ישראל לבין שיטת החינוך של אומות העולם!!

פרעה סבור כהשקפת העולם שעבודת ה' שייכת רק למבוגרים אחרי שהחליטו שזו דרכם. וממילא לקטנים אין שום שיכות וקשר עם עבודת ה' ואין כל עילה לשחררם...

אבל משה עונה לו: אתה טועה טעות מרה. אצלנו ביהדות, עבודת ה' לא מתחילה שאדם מתבגר וכוחו במתניו, אצלנו זה מתחיל דווקא בקטנות, מגיל אפס. כבר שהילד עודנו בגיל הרך, ההורים מחדירים בו ערכים יהודיים ומחנכים אותו לשמירת התורה והמצוות ולכן הם חייבים לבוא!!!

על פי זה גם מוסבר מה כוונת משה ב "כי חג ה' לנו" שהרי דרך העולם שבחתונה של מכרים וידידים לא טורחים ההורים לקחת איתם את הילדים אבל בחתונת קרובים ובני משפחה לוקחים את כולם להשתתף בשמחה. וזה מה שמשה אומר מעמד הר סיני – זה שמחה שלנו... זה יום חתונתו כמאמר חז"ל "וביום חתונתו – זה מתן תורה" אז זה כמו שמחה של בני המשפחה שלוקחים את כל הילדים איתנו...

משה מבהיר בעצם לפרעה את הנקודה העיקרית עליה מושתת מערכת החינוך שלנו – ההשפעה מתחילה בעוד הילדים קטנים - שתילים רכים. ולכן אסור לתת להם להעדר ממעמד כה משמעותי, ילד חייב לגדול עם החוויה הבסיסית הזו של מעמד הר סיני – קבלת התורה. אצלנו הילדים הם חלק בלתי נפרד מבניינה ויסודה של האומה ובזה תלוי כל עתידנו.

וכך מסופר על גדולי ישראל: החזון איש מספר שכבר מהיום הראשון שנולד אימו היתה מקפידה ליטול לו ידים. הרבנית הצדקנית מרת יוכבד גינזבורג ע"ה היתה מספרת על אביה ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שהיה נוהג לחלק פרוטות לכל אחד מבני הבית שבאו לספר לו על מעשה של השגחה פרטית או חסד שראו באותו יום. על הסטייפלר מסופר שר' חיים היה בן שנתיים באיזה חתונה אמר לו "נו! תקפוץ על הספסל ותאמר את שמות המסכתות.."

השקעת החינוך מקטנות זהו עיקר תפיסת עולמה של היהדות, כדי שהצאצאים יגדלו מחושלים, נטועים היטב בארץ החיים עם שורשים חזקים ואיתנים יש לחנכם בעודם רכים לערכים נעלים של שמירת התורה והמצוות, וכך כאשר הם יגדלו ידעו מהי הדרך הישרה, יבחינו בין טוב לרע ולא ילכו בשרירות ליבם.

ונוסיף עוד פנינה - על המקנה נאמר "וגם מקננו ילך עמנו" - מסביר ה"חתם סופר" שעל בהמות נאמר "ילך" כי הם הולכות מעצמם, יש בהן רצון טבעי להקרב על המזבח ואין צורך להוליכן בעל כורחן, מוטבעת בהן הכרה טבעית שמטרתן האמיתית שלשמה הן נוצרו היא כדי להשחט כקרבן.

אך בטף נאמר "בנערינו נלך" – "נלך" הכוונה שאת הטף אנו מוכרחים להוליך, שהרי "יצר לב האדם רע מנעוריו" באדם לא קיים רצון מוטבע מעצמו לעבוד את ה'. איכות צמיחתו ביראת ה' תלויה ברמת החינוך שהחדירו בו והעניקו לו מקטנותו, לכן נאמר "נלך" – שמשמעו הליכה משותפת יחד, בשונה מבהמה ההולכת מעמה, כי בשרשה ובטבעה יש בה רצון להשחט כקרבן.

וכך ההסבר בפס' "והיה כי יאמרו עליכם בניכם-מה העבודה הזאת לכם... ואמרתם זבח פסח הוא לה" שלכאורה הרי ידוע ש"כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" שאם הגברים מדברים בשפה "קשה כגידיים" כדברי רש"י במקום אז מדוע כאן משום-מה חל שינוי ומדברים עם הבנים התוהים בשפה של "ואמרתם" שהיא לשון רכה ??? התשובה פשוטה – עם גברים בדרך כלל מדברים בשפה קשה כגידיים אבל כשמדברים על חינוך (שהרי כל פרשת "והגדת לבינך- כנגד 4 בנים) ועל אחת כמה וכמה בבן הרשע... בבן התוהה – בנוער השרוי עד הצואר במיצרי הטומאה.. חייבים להצטייד בשפה רכה, נעימה ומלאת נועם.

כדברי הגר"א "עיקר החינוך – בעידוד, בנחת ובדברים רכים המתיישרים על הלב" זוהי אכן המצווה שמוטלת על הגדולים, להוליך את הילדים בנעימות ובחן, לדחוף אותם בימין מקרבת לעבודת ה', ולהעביר לצאצאינו בחכמה ותבונה את המסורת הגדולה שקבלנו מאבותינו מדור דור.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

(אוצרותיהם אמלא)

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com